

Hyvät ystävät, toverit,

Suomessa juhlittiin viime vuonna maamme 100 vuoden itsenäisyyttä. Meillä on laajalti hyväksytty, yhteinenkin kansakunnan käsitys siitä, kuinka viimeistä sataa vuotta voidaan kuvata suomalaiseksi menestystarinaksi. Siitäkin huolimatta, että maamme on kohdannut kaksi suurta onnettomuutta: sisällissota ja Neuvostoliiton kanssa käyty sota, talvi- ja jatkosota.

Suomea voidaan kiistatta kutsua pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioiksi. Puutteineenkin. Se on saavutus, jossa poliittinen työväenliike on ollut keskeisin yhteiskuntaamme uudistava voima, ja josta voimme olla ylpeitä. Tulokset ovat vaatineet paljon työtä, taistelua, uhrauksia. Näin sukupolvelta toiselle.

Minulla on suuri kunnia olla täällä teidän kanssanne kunniottamassa sisällissodan uhrien muistoa. Vesilahden pitäjä oli yksi sisällissodasta pahiten kärsineitä alueita. Tampereen valtauksenkin jälkeen Vesilahdella ja Lempäälässä taisteltiin kuukauden päivät. Monet kylät tuhoutuivat taisteluissa ja mm. Laukon kartano poltettiin.

Sotasurmatietokannan mukaan 217 vesilahtelaista menetti henkensä, suurin osa punaisia. Vappuviikolla kuoli 17 vesilahtelaista. Valkoiset olivat juuri vallanneet pitäjän ja paikkakunnalle jääneille punaisilla kävi huonosti- paljon paremmin ei käynyt niille, jotka yrittivät paeta kohti itää. Silloin ei paljon vappujuhlia pidetty!

Teloitukset täällä Vesilahden Maarianmäessä tapahtuivat 5.5.1918. Teloitetut neljä punasotilasta tulivat itse piilopaikassaan noin viisi päivää ennen teloitusta ja ilmoittautuvat valkoisten esikuntaan. Yksi surmatuista oli Juha Tanni Suomelan kylästä, jonka 12-vuotias poika seurasi hirveitä tapahtumia niin läheltä kuin mahdollista, ja jolta hyvinkin tarkat tiedot ovat peräisin.

Hyvät ystävät,

Sata vuotta on kulunut Suomen historian murheellisimmasta keväästä ja kesästä. Viittaan myös kesään, koska kymmenet tuhannet ihmiset viruivat vankileireillä, tuhansia kuoli aliravitsemukseen, tauteihin ja sattumanvaraisiin pika- ja kenttätuomiopäätöksiin. Sodan päättymisen jälkeinen valkoisten kosto jätti erityisen syvän jäljen kansakunnan muistiin. Yhä edelleen tutkimustieto tuo uutta ja synkkääkin tietoa tapahtumista.

Sisällissotaa on viime kuukausina käsitelty ja kuvattu laajasti. On ollut paljon erilaista näytelmää, oopperaa, kirjallisuutta ja erilaisia taidejuttuja. Valtavasti erilaisia hyviä tilaisuuksia. Myös lehdistö on antanut paljon palstatilaa menneille tapahtumille.

Sisällissotaa ei mielestäni juurikaan ole käytetty politiikassa kevyesti tai väärin, mikä on todella tärkeä asia. Tämän päivän ihmiset eivät ole sodan osapuolia, eikä sodan jakolinjojen pohjalta pidä ryhtyä tämän päivän toimijoita syylistämään.

No sentään poikkeuksiakin löytyy. Sinisten porvariministeri Niinistö vaatii kovasti kutsumaan sisällissotaa "vapaussodaksi". Itselleni on täysin selvää, että punaiset taistelivat vapauden

puolesta, varmaan omasta mielestään myös valkoiset. Mutta niin tutkijat kuin laajalti eri kansalaispiirit ovat ottaneet käyttöönsä puhua sisällissodasta, joka vahvemmin ilmaisee sodan luonteen.

Viime aikoina on julkisuudessa käyty keskustelua siitä, että Väinö Linnan kuva torppareiden roolista punaisten puolella olisi täysin väärä (Lasse Lehtisen & Risto Volasen kirja), koska torppareita kaatui molempien puolella.

Pohjantähti on kirjallisuutta, mutta torppareista kertoessaan se ei ole niin fiktiivinen kuin Lehtinen & Volanen antavat ymmärtää. Pohjois-Suomen torppareita oli toki valkoisten puolella asevelvollisia ja siksi heitä myös rintamalla kaatui. Punaisten puolella torppareita oli paljon ja heistä suurin osa menehtyi leireillä tai teloituksissa. Yksinomaan vesilahtelaisia torppareita ja torppareiden poikia ja yksi tytäarkin kuoli sisällissodassa 26.

Koko maassa torppareita kuoli tuhatkunta, yhtä suuri osa kuin muustakin väestöstä. Hämeen torpparialueilla, joihin Vesilahti kiistatta kuului, torpparikysymys oli oleellinen syy lähteä kaartiin. Taustalla olivat niin Laukon 1906-1907 häätöjen kuin kesän 1917 maatalouslakkojen kokemukset.

Tässä maisemassa Linnan kuvaus sisällissodasta ei ole kaukana totuudesta.

Hyvät kuulijat,

Monet meistä ovat paljon miettineet tiedettiinkö mihin oltiin ryhtymässä, kun sota alkoi. Osin varmaan tiedettiin, mutta paljon oli myös epätietoisuutta. Oli sattumanvaraisuutta. Veli veljeä vastaan.

Hekin, jotka epäilivät hankkeen mielekkyyttä, oikeutusta ja onnistumisen mahdollisista, katsoivat velvollisuudekseen olla mukana. Vuoden 1917 poikkeukselliset olosuhteet ajoivat kohti äärimmäisiä keinoja: Venäjän vallankumous, teollisuus- ja maatalouslakot, elintarvikepula, yhteiskuntaluokkien välinen syvä juopa.

Punaiset taistelivat täysivaltaisen kansalaisuuden puolesta. Niin sen näki Pohjantähden Akseli Koskelakin.

Vastuumme tänään vasemmistolaista arvomaailmaa kantaen on pitää huoli demokratiasta ja kansanvallasta. Edelleen riittää työtä kantaa huolta vähäosaisista.

Vuoden 1918 perintö velvoittaa meitä yhteisvastuuseen ja siihen, että me kaikki, kaikki voimme tuntea olevamme samanarvoisia ja oikeutettuja hyvään elämään.

Hyvää Vappua kaikille